

Проект фінансується
Європейським Союзом

“РОЗВИТОК ІНТЕГРОВАНИХ СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ ДЛЯ ВРАЗЛИВИХ СІМЕЙ І ДІТЕЙ”

Проект виконується
Консорціумом «Кожній дитині»

ОГЛЯД ЗАКОНОДАВЧИХ АКТІВ ТА ПРОЕКТІВ ТАКИХ АКТІВ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ДИТИНИ ТА ЗДІЙСНЕННЯ ЦІЛЕЙ ПРОЕКТУ (БЕРЕЗЕНЬ 2006 РОКУ)

Винников О.

Київ, березень 2006

I. Загальні положення

В березні 2006 року набрали чинності кілька важливих нормативних актів, що стосуються захисту прав вразливих сімей та дітей і, відповідно, цілей Проекту. Зокрема, йдеться про зміни до Сімейного кодексу

З огляду на проведення парламентських виборів 26 березня, найактивнішими у розвитку законодавства були Кабінет Міністрів та інші центральні органи виконавчої влади.

II. Очікувані зміни для цілей Проекту

1. Найважливіші зміни у законодавстві стосуються правового статусу форм сімейної опіки.

1.1. З 25 березня набрали чинності зміни до Сімейного кодексу України. Зокрема, в статтях 256-1 – 256-4 врегульовано правовий статус прийомних батьків, прийомних сімей, та прийомних дітей, а також порядок створення прийомних сімей. Хоча прийомні батьки не є усиновителями і можуть лише приймати від одного до чотирьох прийомних дітей на виховання та спільне проживання, вони мають права законних представників таких дітей і діють без спеціальних повноважень як опікуни або піклувальники. Рішення про створення прийомної сім'ї та типовий договір про влаштування дітей у прийомні сім'ї затверджують місцеві державні адміністрації або виконавчі органи міських рад.

Статті 256-5 – 256-8 регулюють статус дитячих будинків сімейного типу (ДБСТ), де може бути влаштовано не менше п'ятих дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Основні повноваження батьків-вихователів аналогічні нормам про прийомних батьків, але типовий договір укладається з ними на організацію діяльності ДБСТ; крім того, для потреб ДБСТ батькам-вихователям має надаватися позачергово індивідуальний будинок або багатокімнатна квартира за нормами, встановленими законодавством.

1.2. Постанова КМУ № 107 від 06.02.2006 р. про затвердження змін до положень про дитячий будинок сімейного типу та про прийомну сім'ю (затверджені відповідно постановами КМУ № 564 та 565 від 26.04.2002 р.) передбачає чимало необхідних змін стосовно соціального супроводження, курсу підготовки батьків-вихователів і прийомних батьків, навчання соціальних працівників тощо. Проте, ці зміни недостатньо узгоджені з редакцією власне положень, що обмежує, з одного боку, права прийомних батьків (вимоги щодо подання документів, не передбачених Сімейним кодексом та іншими законами, як-от довідки про шлюб чи про рівень доходів), а з іншого – надає прийомним батькам статус законних представників без встановлення періоду адаптації дитини, що суперечить, наприклад, Принципу 5 Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи # R 87 (6) щодо передання прийомним батькам повноважень з правової опіки.

1.3. Серед форм реалізації права на виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, в умовах, наближених до сімейних, відтепер передбачено також спеціалізовані виховні заклади – СОС-дитячі містечка, що прийматимуть дітей до 10 років. Такі містечка матимуть 10-14 сімейних будинків, де проживатиме не більше 10 дітей разом з вихователем, і допоміжні служби. Ці містечка матимуть статус неприбуткових організацій і функціонуватимуть – крім бюджетних коштів – на внески засновника, пожертви і цільові внески приватних осіб, та доходи від підсобного господарства (Постанова КМУ № 310 від 15.03.2006 р. „Про затвердження Типового положення про СОС-дитяче містечко” на підставі угоди між КМУ та асоціацією „СОС-Кіндердорф Інтернешнл”).

1.4. Важливою для цілей проекту подією стало те, що відповідно до закону України 3335 від 12.01.2006 р., КМУ прийняв Постанову № 367 від 25.03.2006 р. „Про утворення Державного департаменту з усиновлення та захисту прав дитини”. Цей орган, що координуватиме державну політику з питань усиновлення і здійснення заходів щодо захисту прав, свобод та інтересів дітей, діє в складі МССМС, а не Міністерства освіти та науки, як попередник, Центр з усиновлення дітей.

2. В березні сталися також деякі зміни порядку надання та розмірів окремих видів соціальної допомоги сім'ям з дітьми.

2.1. Постанова КМУ № 402 від 30.03.2006 р. затвердила порядок використання у 2006 році бюджетних коштів, передбачених у бюджеті для здійснення заходів, спрямованих на подолання дитячої бездоглядності і безпритульності. Зокрема, бюджетні кошти мають бути використані для соціальної реклами сучасних форм влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, методичних та інших публікацій, навчання фахівців з соціально-правового захисту дітей, ведення службами у справах неповнолітніх обліку дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Розподіл бюджетних коштів та складання річного плану закупівель здійснює Міністерство у справах сім'ї, молоді та спорту. Аналогічні положення щодо використання коштів, передбачених для проведення соціальної роботи із сім'ями, дітьми та молоддю відповідно до програми „Реалізація програм та здійснення заходів Державної соціальної служби для дітей, сім'ї та молоді” (Постанова КМУ № 312 від 15.03.2006 р.).

2.2. 8 квітня 2006 року набере чинності спільний Наказ міністерств праці та соціальної політики, економіки, фінансів, МССМС і Державного комітету статистики від 14.03.2006 р. про зміни до методики обчислення сукупного доходу сім'ї для всіх видів соціальної допомоги.

2.3. В березні було опубліковано Постанову КМУ № 189 від 22.02.2006 р. про Порядок призначення та виплати тимчасової державної допомоги дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів, не мають можливості утримувати дитину або місце проживання їх невідоме. Однією з підстав призначення тимчасової державної допомоги є невиконання рішень суду про стягнення аліментів (пункт 2). Допомога не призначається на дітей, які перебувають під опікою і піклуванням, але може призначатися дітям на повному державному утриманні, які перебувають не менше одного повного місяця вдома (як-от на канікулах). Допомогу мають виплачувати відділи чи управління праці та соціального захисту за місцем проживання одного з батьків, який утримує дитину.

2.4. Крім того, відповідно до Постанови КМУ № 186 від 22.02.2006 р., з січня 2006 р. діти-сироти, яким призначено пенсію у зв'язку з утратою годувальника, одержуватимуть доплату в розмірі 30 гривень на місяць, якщо після встановлення доплати розмір пенсії з урахуванням інших доплат не перевищує суми двох прожиткових мінімумів для осіб, які втратили працездатність. Якщо дитині-сироті крім пенсії надається державна соціальна допомога на підставі закону „Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам”, то доплата відбувається з урахуванням сум цієї допомоги.

3. Серед інших важливих змін у законодавстві, що стосується цілей Проекту, варто зазначити такі.

3.1. Для забезпечення захисту інформації з обмеженим доступом, що міститься в системах обліку дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, важливою є Постанова КМУ № 373 від 29.03.2006 р. „Про забезпечення захисту в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах”.

3.2. Важливою подією для впровадження в українське судочинство та адміністративну практику європейських стандартів прав людини стало набрання чинності Законом України „Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини” № 3477 від 23.02.2006 р. Цей закон не лише врегулював порядок виконання рішень суду та відшкодувань окремим позивачам, а й поширив юридичну експертизу та контроль за додержанням рішень суду в підзаконних нормативних актах всіх відомств України. Це також стосується гарантій прав дітей та прав на сімейне життя.

Важливі заходи щодо охорони прав дітей, які Україна має здійснити як держава, що ратифікувала Конвенцію прав дитини, передбачають також резолюції Генеральної Асамблеї ООН „Права дитини” № 60/231 від 23.12.2005 р. та „Дівчатка” № 60/141 від 16.12.2005 р.

3.3. Концепція Комплексної програми профілактики правопорушень на 2006-2008 роки (затверджена Розпорядженням КМУ 116-р від 01.03.2006 р.) передбачає такі важливі для цілей проекту

Проект “Розвиток інтегрованих соціальних служб для вразливих сімей і дітей”

вул. Десятина 14, офіс 205, Київ, 01025, Україна

Тел. +380 (44) 270 55 16 . E-mail: info@everychild.kiev.ua

заходи, як активізація правопорушень серед дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Зокрема, передбачено пріоритетність заходів щодо захисту прав неповнолітніх, у тому числі захисту від експлуатації, жорстокого поводження і насильства, в тому числі торгівлі дітьми і сексуальної експлуатації дітей. Також пріоритетними визнано розвиток мережі закладів для бездоглядних дітей та реабілітацію і ре соціалізацію раніше судимих неповнолітніх осіб.

III. Законопроектна робота Верховної Ради

З огляду на проведення виборів народних депутатів 26 березня ц.р. законопроектна робота Верховної Ради в березні значно скоротилася; крім того, було в знятті з розгляду кілька законопроектів стосовно охорони материнства і дитинства.

Важливою подією стало те, що 21 березня Президент України наклав вето на прийнятий Верховною Радою законопроект „Про волонтерський рух” (№ 7550) як такий, що обмежує права і волонтерів, і діючих громадських організацій; запропоновано сприяти підготовці нового законопроекту про розвиток волонтерства за участі громадських і благодійних організацій.

Кабінет Міністрів подав законопроект „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо органів і служб у справах неповнолітніх та спеціальних установ для неповнолітніх” (№ 9263 від 29.03.2006 р.). Цей законопроект може істотно уточнити компетенцію служб у справах неповнолітніх, притулків, дитячих містечок та інших спеціальних установ для дітей. Але всі законопроекти, які не буде ухвалено в першому читанні до закінчення строку повноважень діючого складу Верховної Ради, знімаються з розгляду і мають бути подані повторно.

Крім того, Постанова Верховної Ради № 3525 від 14.03.2006 р. рекомендувала КМУ винести в листопаді 2006 р. на затвердження Загальнодержавну програму організації відпочинку та оздоровлення дітей на 2007-2012 роки.